

κατέστησαν στοιχεία ὑπὸ παντοίων δυνάμεων, συνήθως δὲ ὑπὸ σχῆμα ὄφειος καὶ δράκοντος. Σήμερον, ὡς καὶ πάλαι, καὶ ποταμοὶ, καὶ πηγαὶ, καὶ ὄρη, καὶ βράχοι, καὶ σπήλαια, καὶ οἰκίαι ἔχουσι τὰ στοιχεία τῶν.

Ὅπως κατ' εὐφημίαν οἱ ἀρχαῖοι ὠνόμαζον Εὐμενίδας τὰς Ἑρινύας, οὕτω καὶ σήμερον οἱ νεώτεροι λέγουσι τὴν petite - vérole εὐλογίαν καὶ συγχωρεμένην.

Ἀλλ' ὁ θεὸς οὕτινας τὸ ὄνομα ἀκούεται συχνότατα εἰς τὴν Ἑλλάδα εἶναι ὁ Χάρων· ὑπάρχουσι δὲ καὶ δύο ἑμμετροὶ διηγήσεις· Ὁ Χάρων καὶ ἡ κόρη, καὶ ὁ βουσκὸς καὶ ὁ Χάρων, δραματικῇ, πιθανῇ, καὶ κατασκευατικῇ ἀναφέρω μόνον τὴν πρώτην.

Ἐξῆς ποτὲ νέα μωρὰ καὶ υπερήφανος, ἔχουσα τὴν κόμην ξανθὴν καὶ μαύρους τοὺς ὀφθαλμούς· ἡ νέα αὕτῃ καταφρόνει τὸν θάνατον διότι εἶχεν ἓν ἄδελφόν, καὶ μνηστῆρα τὸν Κωνσταντῖνον, ἰδιοκτήτην πολλῶν οἰκιῶν καὶ τεσσάρων παλατίων. Ὁ Χάρων μεταμορφωθείς εἰς μαῦρον πτηνόν, εἰς χελιδόνα, καὶ πετάξας ἦλθε καὶ ἔρριψε τὰ βέλη του εἰς τὴν καρδίαν τῆς νέας. Ἡ μήτηρ κλαίει τὴν μόνην θυγατέρα τῆς· τὴν αὐτὴν ὥραν ὁ Κωνσταντῖνος καταδραίνει ἀπὸ τὸ βουνὸν μὲ τετρακοσίους ἀνθρώπους καὶ ἐξηκονταδύο ὄργανα μουσικὰ. Ἀπροσδοκῆτως βλέπει σταυρὸν εἰς τὴν θύραν τῆς πενθερᾶς του· προστάζει σιωπὴν· δὲν ἠξεύρει ἂν ἡ πενθερά του ἀπέθανεν, ἢ ἂν τινὰ τῶν γυναικαδελφῶν του ἐστερήθη. Κεντᾷ τὸν μαῦρον ἵππον του πρὸς τὴν ἐκκλησίαν, βλέπει τὸν νεκροθάπτην σκάπτοντα λάκκον, καὶ τὸν ἐρωτᾷ—Διὰ ποῖον ὁ λάκκος;—Διὰ τὴν ξανθὴν μὲ τὰ μαύρα ὀμμάτια, ἡ ὁποία εἶχεν ἑπτὰ ἀδελφούς καὶ ἀρραβωνιστικὸν τὸν Κωνσταντῖνον, τὸν ἰδιοκτήτην πολλῶν οἰκιῶν καὶ τεσσάρων παλατίων.—ὦ! σὲ παρακαλῶ, ἀπεκρίθη ὁ Κωνσταντῖνος, κάμνε τὸν τάφον ὀλίγον μεγαλύτερον, ὀλίγον πλατύτερον, διὰ δύο.—Καὶ σῦρας τὴν γρυτὴν μάχαιράν του τὴν ἐμπήγει εἰς τὴν καρδίαν του. Καὶ ἔθαψαν τὸν νέον καὶ τὴν νέαν εἰς τὸ αὐτὸ μνήμα. »

Ἡ ἀφελὴς πεποιθήσις τῆς ξανθῆς νέας εἰς τὴν νεότητά καὶ τὴν δύναμιν τῶν ἀδελφῶν καὶ τοῦ μνηστῆρός της, οἱ ὁποῖοι φαίνονται εἰς αὐτὴν ὡς προπύργια κατὰ τοῦ θανάτου· ὁ Χάρων ὅστις μεταμορφώνεται ὁ θάνατος ὁ ὁποῖος κρύπτεται διὰ νὰ τὴν κτυπήσῃ· ἡ ἀντίθετος θέσις τῆς μητρὸς ὀργισμένης τὴν θυγατέρα της, καὶ τοῦ μνηστῆρος ἐρχομένου νὰ λάβῃ αὐτὴν μετὰ μουσικῶν ὀργάνων· τὸ φυσικὸν τῶν αἰσθημάτων τοῦ Κωνσταντῖνου, ὑποθέτοντος μὲν ἄλλα δυστυχήματα, μὴ ἀναπολοῦντος δὲ τὸ μόνον ἀληθές· ἡ συνομιλία μὲ τὸν νεκροθάπτην, ὅλα ταῦτα εἶναι φυσικώτατα καὶ κατασκευαστικώτατα.

Ἐνίοτε εἰς τὰς διηγήσεις ταύτας διηγήσεις εὐρίσκωμεν χαρακτῆρας τῆς Γραφῆς.

Ἐάν σ' ἐρωτήσουν, λέγει ἀποθνήσκων ὁ Κλέφτης, δι' ἐμὲ, μὴν εἰπῇς ὅτι ἐχάθην· εἰπέ μόνον ὅτι ὑπανδρεύθην εἰς τὰ ξένα, ὅτι ἕκαστα τὴν πλάκα πενθεράν, τὴν μαύρην γῆν γυναῖκα, καὶ γυναικαδέλφια τὰς μικρὰς πέτρας. »

Τὰ αἰετὰ εἶπε περίπου καὶ ὁ ἰώδης.

« Καὶ εἶπε πρὸς τὸν τάφον· σὺ εἶ πατὴρ μου· καὶ πρὸς τοὺς σκώληκας· ὑμεῖς ἐστέ μήτηρ μου καὶ ἀδελφὴ μου! »

Ὡς οἱ ῥαψῶδοι τῶν ἀρχαίων καὶ τυρλοὶ ὡς ὁ Ὀμηρος περιέρχονται μουσικαί τινες τὴν Ἑλλάδα ἀδόντες τραγῳδία καὶ διηγήσεις ἑμμέτρους ὡς ἡ ἀνωτέρα. Οἱ μὲν ἐπαναλαμβάνουσιν ἐκ παραδόσεως τὰ ἀρχαῖα, οἱ δὲ συνθέτουσι καὶ νέα· φαίνεται ὅτι ἡ φύσις ἀντὶ τῆς ὀφείας ἔδωκεν αὐτοῖς ἄλλην δύναμιν, τὴν τῆς ποιήσεως· τραγῳδοῦσι δὲ συνηχούσης λύρας ἀπαρallάκτου ὡς ἡ τῶν ἀρχαίων. Οὕτω πῶς μεταδίδουσιν εἴτε μόνον εἴτε δύο καὶ τρεῖς εἰς τὰς πόλεις καὶ εἰς τὰ χωρία ὅτε τελοῦνται πανηγύρεις. Ὅλα τὰ τραγῳδία δὲν εἶναι πένθημα· ὑπάρχουσι καὶ τινὰ χαριέστατα· ἐν τούτων ἐπιγραφόμενον ἡ εὐγνωμοσύνη τὸ ὑποῖον ἐκδοθήσεται μετ' ἄλλων ἐντὸς ὀλίγου, διακρίνεται διὰ τὴν χάριν καὶ τὴν εὐθυμίαν. Ἀνενηθυμίζει τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ Ὀδυσσεύς καὶ τῆς Πηνελόπης, ὅπως περιγράφεται εἰς τὸ Ψ τῆς Ὀδυσσεύς.

Τὰ δὲ πολεμικὰ ἄσματα τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἐξῆς· γεργικώτατα καὶ ὁλως θούρια. Οἱ ἥρωες αὐτῶν τρώγουσι τὴν πυρίτιδα ὡς ἄρτον καὶ τὰς σφαῖρας ὡς κρέας· αἱ γυναῖκες πολεμοῦσι μὲ τὴν μίαν χεῖρα κρατοῦσαι πυροβόλον καὶ μὲ τὴν ἄλλην βρέφος, καὶ ἡ ἀδάμαντος φάτω ἔχει διὰ πασᾶ τὸ σπαθί της καὶ διὰ βελύρι τὸ τουφέκι της.

Τὰ ἄσματα ταῦτα ποτὲ μὲν πένθημα, ποτὲ δὲ φαιδρὰ, καὶ ἄλλοτε πολεμικὰ ἢ ἐρωτικὰ, εἶναι ἄξια λόγου, ζωηρότατα καὶ δραματικά.

ΚΡΙΣΙΣ ΣΟΦΟΥ.

—οοο—

Ἐξῆς ποτὲ εἰς τὴν Ἀσίαν σοφὸς τις ὀθωμανὸς ὀνομαζόμενος Βὲν Ζαβὲς, ὅστις περιηγούμενος ἀκαταπαύστως ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν, ἐπισκέπτετο τοὺς λαούς, ἐμελέτα τὰ ἔθνη, τὰ ἔθιμα καὶ τοὺς νόμους τῶν, συνδιελέγετο μὲ τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς σοφοὺς, καὶ ἐμάνθανε τὰς παραδόσεις καὶ τὴν ἱστορίαν τῶν ἐθνῶν.

Μίαν τῶν ἡμερῶν ἐλθὼν εἰς κοινόπολιν τινὰ τῆς Κουρδιστάνης, τῆς ὁποίας δὲν ἐνθυμούμαι τὸ ὄνομα, εἶδεν ὅλους τοὺς κατοίκους συνηθροισμένους εἰς τὴν ἀγορὰν, ἀνδρας, γυναῖκας, γέροντας, παιδία, πλουσίους, πτωχοὺς, ὑπηρέτας, εἰς ἓνα λόγον μεγάλους καὶ μικροὺς, καὶ συσκαπτομένους μὲ πολλὴν σοβαρότητα. Οἱ μὲν ὠμίλουν, οἱ δὲ ἔχουσιν προσεκτικοὶ καὶ ἠτένιζον πρὸς ὑψηλότερόν τι μέρος ὅπου ἐκάθηντο τρεῖς δερβίσαι, οἱ δημογέροντες καὶ ὁ καθὼς, ὅλοι ἀμηχανοῦντες καὶ βυθισμένοι εἰς λογισμούς.

Ὁ Βὲν Ζαβὲς διασχίσας τὸ πλῆθος ἦλθε πρὸς τὸν καθῆν.—Εἰς τὴν ὥραν! ἀνέκραξεν οὗτος, ἄμχ ἰδὼν τὸν ἐλθόντα. Ἰδοὺ ὁ σοφὸς Βὲν Ζαβὲς· ὁ Θεὸς τὸν στέλλει διὰ νὰ μᾶς βοηθήσῃ.

Καὶ ὅλων τὰ βλέμματα ἐστράφησαν πρὸς τὸν Βὲν

Ζαβέν, ὅστις χαιρετίσας πρῶτον τὴν συνέλευσιν ἡρώ-
τησε περί τίνος ἐπρόκειτο καὶ τί ἐζήτουν ἀπὸ αὐ-
τόν. Λαβὼν τότε τὸν λόγον ὁ πρεσβύτερος τῶν δερ-
βισῶν εἶπεν, ὅτι πλούσιός τις κάτοικος τῆς κωμοπό-
λεως ἀποθανὼν πρὸ μηνὸς ἄτεκνος, διέθεσεν ὅλην του
τὴν περιουσίαν ὑπὲρ ἐκείνου τὸν ὅποιον οἱ δημογέ-
ροντες καὶ οἱ δερβίται θὰ ἐδείκνυν ὡς τὸν πλέον
ἐνάρετον. Ἐπειδὴ δὲ ἡ φήμη παρέστησε πολλοὺς ὡς
ἐναρέτους, ἠπόρουν ποῖον νὰ ἐκλέξωσι. « Σὺ ὅμως,
ἐπρόσθεσαν ὁ δερβίσης, τοῦ ὁποῖου ἡ σοφία εἶναι ἀ-
διαφιλονείκητος εἰς ὅλην τὴν Ἀσίαν, ἔμπειρὸς βεβαίως
νὰ μᾶς εἰπῇς, ποῖος εἶναι ὁ ἐναρετώτερος τῶν πα-
ρουσιαζομένων ὡς τοιούτων. Σὲ παρακαλῶ λοιπὸν
ἐν ὀνόματι τῶν συναδελφῶν μου νὰ ἀποφασίσῃς. »

Ὁ Βέν Ζαβέν ἐκάθησε μὲ τοὺς πόδας ἐσταυρωμέ-
νους καὶ διέταξε νὰ ἐμφανισθῶσιν οἱ διαγωνιζόμενοι.

Καὶ πρῶτον μὲν ἦλθε πτωχὸς τις, ὁ ὅποιος, ὑπη-
ρετήσας πολλὰ ἔτη γεωργόν, εἶδεν ἐπὶ τέλους, ὅταν
ὁ κύριός του γηράσας δὲν ἐδύνατο πλέον νὰ ἐργασθῇ,
ὅλα τούτου τὰ ἀγαθὰ καταστραφέντα ἀπὸ μεγάλην
πλημμύραν. Ὅλοι οἱ συγγενεῖς καὶ γείτονες τὸν ἐγ-
κατέλιπον, εἴτε διότι δὲν εἶχον τοὺς τρόπους νὰ
τὸν βοηθήσωσιν, εἴτε διότι ὁ χαρακτήρ τοῦ γέροντος
κατήντα ἐνίστα ἀνυπόφορος· ὁ ὑπηρέτης ἡμῶς ἐμει-
νε πιστὸς εἰς τὸν δυστυχῆ αὐτὸν γέροντα, καὶ ἐργα-
ζόμενος τὸν ἔτρεφε.

Δευτέρα δὲ ἐνεφανίσθη νέα κόρη, ἥτις ἀπέβλεπε
γαμβρόν πλουσιώτατον διὰ νὰ μὴν ἀφήσῃ τὴν ἀσθενή
μητέρα της, τὴν ὁποίαν δὲν ἤθελε νὰ παραλάβῃ αὐ-
τὸς εἰς τὴν οἰκίαν του.

Ἦλθε δὲ καὶ τρίτος ὁ ὅποιος, πυρπολούμενης τῆς
οἰκίας του, ἐνῶ ἐδύνατο νὰ σώσῃ καὶ αὐτὴν καὶ τὰ
πράγματά του, ἀφῆκε καὶ ἐγάθησαν ὅλα διὰ νὰ σώ-
σῃ τὴν ζῶν ἑξένου τὸν ὅποιον δὲν ἐγνώριζε.

— Δὲν ὑπάρχει ἄλλος; ἡρώτησεν ὁ Βέν Ζαβέν.

— Ὑπάρχει καὶ τέταρτος, ἀλλὰ δὲν τὸν ἐπα-
ρουσιάσαμεν, διότι ὅλοι μας, πλὴν τοῦ καθῆ, ἐπρο-
τιμήσαμεν τοὺς τρεῖς ἄλλους.

— Ἄς ἔλθῃ, εἶπεν ὁ σοφός· ὁ καθῆς σας εἶναι
φρόνιμος ἄνθρωπος, καὶ δὲν ἀπορρίπτω χωρὶς ἐξε-
τάσιν τὴν γνώμην του.

Ἐφάνη τότε χωρικός τις, γλυκὺ καὶ εἰρηνικὸν ἔ-
χων τὸ ἦθος, καὶ συνωδευμένος ἀπὸ πολλὰ παιδία.

— Τί δικαιώματα παρουσιάζεις διὰ τὴν κληρο-
νομίαν; ἡρώτησεν ὁ Βέν Ζαβέν.

— Ἐγὼ! ἀπεκρίθη ὁ χωρικός, κανέν· ἐντρέπομαι
μάλιστα διότι μ' ἐθεώρησαν ἴσον μὲ τὸν πιστὸν ταῦ-
τον ὑπηρέτην, μὲ τὴν νέαν ἐκείνην κόρην ἢ ὁποία ἐθυ-
σίασε τὴν τύχην της δι' ἀγάπην τῆς μητρὸς της, καὶ
μὲ τὸν ἀγαθὸν γείτονά μου, ὁ ὅποιος ἀφῆκε καὶ ἐκάη
ἡ οἰκία του διὰ νὰ σώσῃ τὸν ἑξένον του. Ὁ καθῆς
μὲ ἔβαλεν εἰς αὐτὴν τὴν σειράν, διότι, ὡς λέγει, ἀ-
νέθρεψα καλὰ τὰ παιδία μου, καὶ ἐφρόντισα καὶ διὰ
τὴν ἀνατροφὴν ἄλλων τινῶν ὁρφανῶν, τὰ ὅποια ἐ-
γειναν διὰ τοῦτο καλοὶ καὶ τίμιοι πολῖται, ἱκανοὶ
νὰ κερδήσωσι τροφὴν μὲ τοὺς κόπους των.

— Εἰς σὲ λοιπὸν, εἶπεν ὁ σοφός, ἀνήκει ἡ κλη-
ρονομία· οἱ δὲ ἄλλοι ἐρχονται ὕστερον ἀπὸ σέ· διότι

τὰ ἱερὰ βιβλία τῶν ἀρχαίων Περσῶν λέγουσιν· « Ἐάν
θέλῃς καὶ γίνῃς ἅγιος, δίδαξε τὰ παιδία· δίδει
τὰ κατὰ αὐτῶν ἔργα εἶναι ἔργα ἐδικά σου. »

ΜΝΗΜΕΙΟΝ

ΚΑΡΟΛΟΥ ΛΕΝΟΡΜΑΝ.

— 000 —

Τὸ ἐκ πεντελησίου λίθου μνημεῖον τὸ μέλ-
λον νὰ ἀνεγερθῇ, ὡς εἵπομεν ἄλλοτε, εἰς τι-
μὴν τοῦ Καρόλου Λενορμάν (*), τελειωθέν
δαπάνῃ τοῦ δήμου Ἀθηναίων, ἀξιεπαίνω ἐπι-
μελείᾳ τοῦ Δημάρχου Κ. Γ. Σκούρου, καὶ
κατὰ τὸ παρὰ τοῦ ἐμπείρου ἀρχιτέκτονος τῆς
πόλεως Ἀθηνῶν Κ. Βουλανζέ γενόμενον σχέ-
διον, ἐνεκαίνισθη πρὸ δύο περίπου μηνῶν ἐπὶ
τοῦ Κολωνοῦ τοῦ Οἰδίποδος, πλησίον τοῦ μνη-
μείου τοῦ Ὀδοφρείδου Μυλλέρου καὶ παρὰ τὴν
Ἀκαδημίαν τοῦ Πλάτωνος. Ἀπετέθη δὲ ἐναὐτῷ
ἡ καρδία τοῦ φιλέλληρος, καὶ ἀπηγγέλθη ὑπὸ
τοῦ Κ. Ἀ. Ρ. Ραγκαβῆ λόγος κατανυκτικώτα-
τος, δημοσιευθεὶς παρὰ πολλῶν ἐφημερίδων
ἐνταῦθα καὶ ἐν Γαλλίᾳ· ἐπὶ δὲ τοῦ μνημείου
ἐχαράχθη τὸ παρατιθέμενον ὑπὸ στοιχ. Α ἐπι-
τύμβιον, ποιηθέν ὑπὸ τοῦ σοφωτάτου τῶν παρ'
ἡμῖν καθηγητῶν Κ. Φιλίππου Ἰωάννου. Ὁ
αὐτὸς συνέταξε καὶ δεῦτερον ἐπιτύμβιον, τὸ
ὁποῖον δημοσιεύομεν ἐπίσης ὑπὸ στοιχ. Β,
ἵνα δείξωμεν καὶ αὐτοῖς πρὸς τοὺς ἡμετέρους
σπουδαστάς πόσον οἱ πρὸ αὐτῶν κατεγίνοντο
ἐπιμελέστερον εἰς τὴν ἐκμάθησιν τῆς πατρίου
γλώσσης, καὶ ἀπεδεικνύοντο ἐγκρατεῖς αὐ-
τῆς. Καὶ σημειωτέον ὅτι ἡ ἐλληνικὴ γλῶσσα,
δὲν ἔχει ὡς καὶ αἱ λοιπαὶ μόνον τὸ προτέρημα
τοῦ νὰ εὐκολύνῃ τὴν διατύπωσιν τῶν ἰδεῶν
τοῦ γράφοντος ἢ τοῦ λαλοῦντος, ἀλλὰ καὶ
ἄλλο πολὺ ἀνώτερον καὶ πολὺ ἀξιολογώτε-
ρον, τὸ προτέρημα λέγομεν τοῦ ρυθμίζειν
τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν διὰ τῶν ἀπαραμίλ-
λων ἀριττουργημάτων ὅσα ἐγράφησαν ἐν
αὐτῇ. Ὁ Πλάτων, ὁ Ἰσοκράτης, ὁ Δημοσθέ-
νης, ὁ Ξενοφῶν, ὁ Πλούταρχος, ὁ Πολύβιος,
περιέχουσι τοιαύτην διαψίλειαν ὀρθοτάτων
πολιτικῶν καὶ ἠθικῶν παραγγελημάτων, καὶ
μετὰ τοσαύτης μάλιστα εὐκρινείας καὶ πειθοῦς
διατυπωμένων, ὥστε ὁλόκληροι μεταγενέ-
στεραι συγγραφαὶ δὲν ἤρκεσαν ἐνίστα νὰ ἀ-
ναπληρώσωσι τὴν ἐξ ἐκείνων ὠφέλειαν. Δὲν
ἄρκει νὰ ἔχωμεν ἀενάως διὰ στόματος ὅτι
εἴμεθα παῖδες Ἑλλήνων· πρέπει καὶ νὰ τιμῶ-

(*) Ἰδε φυλλ. 236, σελ. 473, τῆς 15 Μαρτίου 1860.